

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Hvorfor kaldes vi Lutheraner? Prædiken paa Alle Helgens Dag

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Hvorfor kaldes vi Lutheraner? Prædiken paa Alle Helgens Dag", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_193A-intro-shoot-idm231.pdf (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fortalen

Fortalens begyndelse er præget af en række romantiske træk. Grundtvig er 'stemt' af sørgebudskabet om Reinhardts død (s. 11). Han bruger billedet af en 'vandrer', der dvæler ved gravstenen og støvet af den døde, og han beskriver, hvordan han selv – når klokken ringer ved midnatstide – ønsker at løfte sig fra det jordiske og svinge sig op mod himlen og evigheden (s. 13). Denne romantiske – på Grundtvigs tid moderne – sprogdragt står i kontrast til det gammeldags, lutherske budskab, Grundtvig ønsker at formidle.

I fortalen formulerer Grundtvig sit anliggende med udgivelsen: Han vil udbrede budskabet fra sin holdte allehelgensprædiken – "at vi ikke længere er Lutheraner" – til en bredere skare, og han forestiller sig en meget stor målgruppe: "Jeg skrev den som om den skulde holdes i en Kirke, hvor den ganske Menighed, som kaldes Lutheraner, var forsamlet og kunde høre Røsten" (s. 11). Når man læser prædikenen, får man nu nærmere det indtryk, at den er henvendt til 'de boglærde', som Grundtvig kritiserer.

Grundtvig forklarer desuden i fortalen, at han har ønsket at sige noget om Reinhard, og dette "kunde [neppe] finde et passeligere Sted end foran en Prædiken som den nærværende" (s. 13). Grundtvig forventede formentlig, at hans tale om det at være sand lutheraner kunne vinde ørenlyd i anledning af Reinhardts bortgang. Grundtvig priser herefter Reinhard – ikke som så mange andre pga. hans kløgt og skarpsind, men fordi han "havde Hjerte til at være sand bibelsk Kristen og Mod til at bekende sin foragtede Tro" (s. 14).

Herefter handler fortalen om Reinhardts virke som Luthers og Melanchthons arvtager i Wittenberg. Grundtvig beskriver Reinhard som en blanding af de to reformatorer. Han var teolog og prædikant som Luther og havde tillige den klassiske lærdom i filosofi og filologi som Melanchthon. Grundtvig ser det som et udtryk for Guds forsyn, at denne "Jesu Kristi Stridsmand" virkede og talte i netop Wittenberg. Hermed ville Gud gøre folk opmærksomme på, at de ikke længere var lutheranere.

Tanken om Guds forsyn og forudbestemmelse fylder en del i fortalen. Grundtvig bruger det billede, at forsynet er ligesom en vidunderlig kæde, som Gud har lagt ned gennem tiderne, og som menneskene stykkevis kan opdage leddene i (s. 16). Billedet er poetisk, og samtidig er forsynstanken ganske bastant: Guds visdom udelukker enhver form for tilfældighed (s. 22). Det er samme forsynstanke, Grundtvig udtrykker i *Verdens Krønike* 1812, hvor hele historien forklares ved Guds styrelse.

* Forsynets kæde kan ses som det horisontale modstykke til den vertikale 'gyldne kæde' (*aurea catena*), som løfter jorden til himlen. Denne kæde omtaler Grundtvig både i "Om Religion og Liturgie" (s. 140) og i sin dimisprædiken (*Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Hus?*, s. [8]).

De sidste fem sider af fortalen (s. 19-24) indeholder dystre overvejelser over, hvordan Gud vil straffe dem, der ikke omvender sig, og Grundtvig anfører skræmmeksempler lige fra syndfloden i 1 Mosebog til jordskælvet i Lissabon 1755. Grundtvig varsler, at store ulykker er nært forestående pga. den vantro og syndighed, der flourer. Hans tale har visse ligheder med de gammeltestamentlige profeters tale til deres samtid. Grundtvig forfægter desuden det synspunkt, at sygdom, ulykker og elendighed er Guds straf over syndere og hans måde at tugte menneskene på. Det med teodicéen beslægtede spørgsmål om, hvorfor ulykker rammer uskyldige, anfægter ham ikke: "[dette] forvilder ingen Kristen, thi han veed, at Ingen er retfærdig for Gud, at hans Børn ikke klage over Korset, som de veed gøres haardt Behov til at luttre Hjertet og uddrive Verdenskærlighed" (s. 21).